„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом.

Претплата и огласи
шаљу се на администрацију,
а рукописи
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:

на годину:	ф. 12	или 30	дин.
на по године:	ф. 6	или 15	дин.
на четврт године:	ф. 3	или $7\frac{1}{2}$	дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

Број 45. У Новом Саду, у уторак 16. (28.) априла 1896. Год. XII.

ТЕЛЕГРАМ

уредништву „Браника.“

Беч, 15. априла. (Од нашег извештача). Акција против милениумске изложбе започела је од стране читаве свеучилишне омладине овдашње. Конференција заступника немачке, српске, словачке, хрватске, румунске, руске, чешке, словеначке, бугарске и грчке омладине решила је данас једнодушно, да се за други (четрнаести) мај сазове збор народносне аустријске омладине на бечким великим школама, на коме ће се протестовати против милениума, пошто су народности у Угарској потиштене. Очекују се заступници свију немачких и аустро-угарских универзитета; затим изасланици из Србије, Бугарске и Румуније. — Одушевљење велико. Надамо се посети и из наших крајева. — Телеграфске поздраве ваља слати на адресу: Babić Wien. VIII. Albertplatz.

Прослава хиљадугодишњице и народности Угарске.

Племенити и узвишени осећаји љубави према отаџбини, морали би се заталасати при мисли, да наша отаџбина Угарска хоће да прослави хиљадугодишњицу свога државнога опстанка. Те осећаје морала би диктирати мисао да смо се овде родили, да смо овде одрасли, да овде леже гробови наших милих. Па ипак тих осећаја — можемо тврдити — нема у оних грађана наше отаџбине, који не припадају владајућем племену и који сачињавају већину становништва Угарске.

Ово је — признајемо — анормално стање, ал' баш то анормално стање ваљало би да даје мислити данашњим власницима у нашој отаџбини: да морају бити дубоки узроци, који преče да немађарске народности не могу имати оне осећаје пиетета према предстојећој светковини хиљадугодишњице, што би им иначе љубав према овој нашој заједничкој отаџбини диктирала.

У Будимпешти праве се огромне припреме за прославу хиљадугодишњице. Власници у нашој отаџбини хоће са том импозантном светковином не само да одушеве становништво Угарске, они хоће да засену очи читавој Европи. Ваља да се покаже, да Угарска доминира са хабсбуршком монархијом, да су бечки кругови давно се отресли оне политике, да сматрају Угарску као потчињени фактор монархије већ да је Угарска право језгро, услов опстанка монархији. Зато ће се краљ са читавим двором сићи у Будимпешту, сви чланови царскога дома, све надвојводе и надвојводкиње ове шта више, као што се пише, у мађарском оделу, учествоваће у великој светковини.

Па зар ово да може бити противно немађарским народностима? Зар не треба и немађарске народности да се радују, да Угарска, њихова отаџбина, хоће са светковином хиљадугодишњице уједно да покаже свој доминирајући положај у монархији?

На сваки начин при нормалним околностима та радост не би могла бити искључена, но у том лежи велика анормалност, да прослава хиљадугодишњице окреће своју о ш т р и ц у п р о т и в немађарских народности, да славећи хиљадугодишњицу наше заједничке отаџбине, хоће да се укаже на потчињеност тих народности, које су освојене и покорене у прошлости, а које су се у садашњости тако асимилирале владајућем племену, да и оне славе своје негдашње покорење, а из тога да следује, да је Угарска и у прошлости и у садашњости д р ж а в а ј е д н о г а н а р о д а, и да као т а к о в а слави хиљадугодишњицу свога државнога опстанка.

Ова велика н е и с т и н а, која стоји у противности и са повесницом, и са традицијом, па и са оном познатом изреком првога краља Угарске — та неистина створила је ону анормалност, да се немађарске народности не могу одушевити за прославу хиљадугодишњице наше отаџбине.

Велика је неистина читава постављена теорија о „освојењу“. И те упуштајући се у историјско разлагање о паду словенске великоморавске државе, коју су Немци под Арнулфом, а не Мађари оборили — читава теорија о освајању и претапању народности у државу једнога народа, нема никаквога темеља, јер свуда у повесници где један народ друге народе освоји и претопи, посљедица је, да освојени приме језик и обичаје освајача. О том нема ни трага у повесници Угарске. За хиљаду година угарска држава није се могла претопити у државу једнога народа. За хиљаду година, Мађари нису били у стању претопити Словаке у Мађаре, а још мање Румуне и Србе. Немађарске народности не само да нису примиле језик и обичаје Мађара, већ напротив Мађари су примили обичаје словенске, а донекле и језик, јер и данас мађарски је језик пун словенских речи. Ал' повесница нам показује да ниједном владаоцу угарском, ниједном државнику у прошлости, није пало на памет да од Угарске начини државу једнога народа, једнога језика (regnum unius linguae). Та тежња почела се показивати у скромном облику тек на сабору од г. 1790./1. кад се предлагало да се за државне послове уведе мађарски језик као званичан. Но против тежње за мађаризацијом наше отаџбине, која је тежња у читавој првој половини овога века све то већма маха заузимала, реагирала је у првом реду Хрватска, а затим све немађарске народности, те је у г. 1848. и 1849. дошло до грознога грађанскога рата жалосне успомене.

Кад је у овој монархији наступила ера дуализма, те Угарска задобила своју државну самосталност, мађарски државници и патриоте увидели су крајњу потребу измирења са народностима.

У г. 1868. створен је тако звани народносни закон. Но предлог за тај закон, полазећи са погрешних премиса: да је Угарска држава једнога народа, није могао задовољити народности, и народносни посланици, који су тада били на угарском сабору, дали су ограду, да тај предлог законом постане. Но кад је предлог законом постао, народносни посланици, док их је још било на угарском сабору, захтевали су, да се створени закон респектује, и да се народностима не одузимају и оне мале концесије, што им је народносни закон дао. Ал' све је било узалудно. Напослетку, познатим великим пресијама при изборима, народносних посланика није више ни могло бити на угарском сабору. Заступство наше отаџбине постало је заиста заступство државе једнога народа.

Стављени у немогућност парламентарне борбе, заступници народности, састали су се у престолници наше отаџбине, дана 10. августа 1895., те су формулисали свој програм основан на повесници Угарске и на нарави становништва наше отаџбине.

Закључци народноснога конгреса, који су донесени највећом лојалношћу и задахнути љубављу према овој нашој заједничкој отаџбини — наишли су на највећи ресенс, на највеће негодовање данашњих власника у нашој отаџбини. Народностима стављене су највеће запреке, да се у духу закључака народноснога конгреса посаветују.

Према оном значају, који хоће да се да милениумској светковини, имале би народности да рекну своју. Ал' у данашњем потиштеном стању оне не могу бити у положају, да своје становиште према милениумској светковини у пуном обиму означе, тим мање, што је угарски сабор похитао, да створи посебан закон о милениуму.

Уметнички се створила нека струја у нашој отаџбини, која хоће свету да покаже, да се ч и т а в о становништво Угарске радује тој светковини. Створила се уметничка струја, да је ч и т а в о становништво Угарске сретно и задовољно, те да прихваћа и одобрава оно, што се хоће пред Европом да докаже, као да је Угарска држава једнога народа.

Ал' то је све велика и грозна обмана.

Немађарске народности, које сачињавају в е ћ и н у становништва Угарске, љубе са истим жаром патриотизма ову нашу заједничку отаџбину као и Мађари, ал' ожалошћени стоје пред милениумском светковином, јер такова светковина, која би требала да значи: слогу и љубав свију грађана ове наше отаџбине, она побуђује најтужније осећаје у већини становништва ове наше отаџбине, јер се хоће са том светковином да се против повеснице Угарске води доказ: да је ова наша отаџбина држава једнога народа, што значи нулификацију народности. Скопчава се том теоријом појам патриотизма, и жигошу се тежње немађарских народности, које неће да се нулифицирају — непатриотским тежњама, називају се народности у сопственој отаџбини странима (idegenek). Но није-ли такав поступак у највећој мери непатриотски? Каква је то држава, где се већина становништва сумњичи непатриотизмом, где се већина грађана ставља у ред странаца?

Па нека се не каже да су само поје-

ЛИСТАК.

ДИМИТРИЈЕ ОРЕЉ

НАПИСАО

ВУК ДАНИЧИЋ.

„Да би се п р а в о с л а в н а в ј е р а, и м е, ј е з и к и н а р о д н о с т наша, л и ч н о с т и и м а њ е свакога Србина обезбиједило,“ издао је „Главни одбор народа српског“ в о ј е н и з а к о н кобне 1848. године, по коме се судило народу српскоме и свакоме преступнику. Између људи, који су у то доба правду кројили и највише се бринули за мир и ред у побуњеним крајевима, један од најчувенијих бјеше Д и м и т р и ј е О р е љ. Тога ради наумио сам да изнесем што потпунију слику о животу и раду овога доброга Србина; а уједно ће нам она колико толико расвјетлити наша дојакошња писања о унутрашњој управи за вријеме те побуне, будући да сам је израдио по изворним рукописима.

Димитрије Орељ родио се 22. фебруара 1814. године у Б е л е г и ш у у Сријему; оцу му је било име Максим, а матери Текла. Родитељи његови јамачно су (дајбуди отац) потомци оних досељеника, о којима Г е р а с и м З е л и ћ у своме „Ж и т и ј у“ пише, да су се године 1774. по Сријему населили, када но су из Далмације у невољи својој кренули се да траже себи нову постојбину. Но има Ореља у Босни, у Србији и у Лици на Тромеђи; па тако је ово племе, које свуда слави св. Ђурђа као крсно име, данас на више страна настанило се. Наш Димитрије пошао је у народну ш к о л у у Белегишу 6 година, у којој се учио Буквар од Рајића, Часловац, Псалтир, писати, рачунати и њешто мало историје. Први наставници бјеху му Тарбук и Грабовски; овај потоњи био је као стражмештар у рату против Русије 1812. Но он је Ореља учио по мало и њемачки, те је тако спремљен могао у 3 године да изучи њ е м а ч к у ш к о л у у Старом Пазову, у Голубинцима и у Митровици. Свједоџба од „ц. кр. главне школе“ у Митровици казује нам, да је Димитрије Орељ у љетном полугођу школске године 1830. свршио т р е ћ и разред с одликом, а да се учило: в ј е р о н а у к, ч и т а њ е (њемачких штива), р а ч у н а њ е (обичним разломцима и правилом тројним), љ е т о п и с, п и с а њ е д и к т а н д а (без погрјешака), њ е м а ч к а г р а м а т и к а, и з г о в а р а њ е и у п у т а у п и с м е н е с а с т а в к е. Заиста се учило оно, за чим се и данас иде, но с тијем изузетком, што је онда било прилике да се уза матерњи језик научи и њемачки. Ова данашња „пучка школа“ у тим крајевима избацила је са свијем њемачки језик, па већ и сељаци вичу на ту уредбу, јер им школовани синови с незнања њемачкога језика не могу код војништва ни потчасници да буду. „Врага ће нам онда така школа,“ говоре они. А због „рђава“ успјеха скучено је ено учење тога језика и у Босни и у Херцеговини.

По што се Орељ на испиту у Митровици понио, то га је одмах примио у своју писарницу капетан и авдитор Нешић, у којој је остао 3 године. Међу тијем је узет у солдате, и то лицем на Ђурђев дан 1831. године, те је до конца 1834. био прости војник. Као „врајит“ водио је те године транспорат с поручником Вучићем у јужну Тиролску, гдје је побуне ради у Италији био први варадински баталион. Вративши се отуда, стане он у правничку писарницу у Митровици. Ту га је заволио пуковник барон Стеван Јовић. Да би се попуњавала упражњена мјеста управних официра домаћим синовима, наређивало је дворско ратно вијеће стечајне испите у штопији (Stabsort) сваке регименте, којима је предсједавао бригадир. И Орељ је начинио тај испит, прибиљежен је и за официра, али су првенство имали школовани практиканти, који су изишли из гласовите Ш т о п ф е р о в е „Grenzverwaltungsschule“ у штајерском Грацу.

У томе је прошло Ореју 9 година; и једва сад с официрским испитом оде као титулирани стражмештар у старобановачку кумпанију, да отправља послове управнога официра. Године 1842. постаде Ореј цијелим стражмештром у моровићској кумпанији, одакле је за кратко вријеме бачен у Адашевце. Ту несрећом својом наиђе на капетана Богдановића, који се срдио што је Србин Ореј одмијенио Клименту и његова миљеника Бакића, и с тога стаде с њиме поступати управо пашински. У јарости због тога гоњења рећи ће Ореј, да ће засвједочити тужбом како се он није искао у Адашевце, та против његове воље да је тамо дошао. Капетан не буди лијен, већ пријави то за онда још потпуковнику Лончаревићу, који је засио на Јовићево мјесто; а овај позва стражмештра Ореља на одговор због те пријетње и — стрпа га у затвор на 14 дана. Овај капетан Богдановић био је поуздано један од онаких крајишких официра, који су сваком приликом — па било право или криво — хтјели да покажу своју силу и власт Једном на рапорту („лепорту“) хтједе да се поштеном занатлији одрапи 15 батина, али Ореј у сједници стаде доказивати, да је тај човјек прав здрав, а тужитеј да је за батине, на што и сеоски кнезови (старјешине) пристадоше, прем да су прије били оптуженику за батине. Због тога назва он Ореја „бунтовником;“ а јер послије ни лијечник није допуштао да се батина тај човјек, пошто је био слабуњав, то је „крајишки Бог“ уз пркос томе извршио своју осуду, а лијечника је послао у Митровицу под бајунетима. И тако због недужнога опанчара изли капетан своју жуч на Ореја и на лијечника.

Ту је прави почетак свему тужакању и кошкању са великом господом, јер за вријеме затвора онако доколан начини Ореј горопадну тужбу на дворско ратно вијеће, у којој је нанизао сва безакоња Лончаревићева. Тужба је отишла 1. јулија 1844. у Беч, али брзо стиже на извиђење главном заповједништву варадинском. Како је на скоро за тијем дошао у Варадин за комадирендра Чолић, таст Лончаревићев, то је он стрпао тужбу у чекмеже, а зету је поручио да на сваки начин гледа Ореја да ували у зло. Бог је јачи од свакога, па скорашњом смрћу Чолићевом прискочи Ореју у помоћ, те тако стиже тужба у руке фелдмаршал-лајтнанта Рукавине. Он нареди тобоже истрагу, али је Ореј искао у тужби да се изашаље дворска комисија; и једва на другу тужбу послату на Његово Величанство стиже налог, да се састане непристрана комисија у Митровици под предсједањем умировљеног генералног мајора Либриха. Ова комисија отезала је Ореју ствар; а некако је с пролећа 1845. разлила

дини немађарски агитатори непатриотични, и да су немађарске народности патриотичне у смислу означене теорије. То се тако казивало и за време Бахове системе у обзиру Мађара: да су Мађари задовољни, само да су поједини агитатори и емигранти незадовољни. Мисли-ли се, да данашње стање годи и немађарским народностим. Мислили се, да Србин, Словак и Румун воле што му је судство, што му је администрација на језику кога он не разуме, или се мисли да он не би волео да му се суди и да му се управља на његовом матерњем језику? Да не би волео да муниципије носе тип дотичне народности, па да се Србин, Словак и Румун осећа као у својој кући, па да тим већма ову нашу заједничку отаџбину заволе?

Непатриотична и опасна је то игра кад државници већину становништва једне државе хоће непатриотизмом да сумњиче. То би била највећа сведоџба за слабост такове државе. Такови државници не иду на јачање, него на слабљење државе.

Данашњи власници у нашој отаџбини са светковином милениума хоће да засену очи Европи: да је Угарска држава једнога народа, да је сретна и задовољна и да је као „национална“ држава учинила највећи напредак у култури.

Европско јавно мњење, које се не обавешћује из новина угарске престолнице, знаће просудити у колико расположај духова у Угарској одговара оним бојама у којим хоће милениумска светковина да представи Угарску.

Народносни конгрес, који је лане у Будимпешти одржан, опровргава све оно што се хоће на милениумској светковини да докаже.

Жалосна је појава, да тај народносни конгрес место да је био неки мементо за власнике у нашој отаџбини, он је био само још повод да се пооштре мере против народности и да се иде старим правцем. Тај правац најмање је кадар да негује патриотске осећаје у милиона немађарских народности.

Са милениумском светковином хоће да се докаже да Угарска доминира у нашој монархији Лепо. Но није-ли само привидна снага, коју Угарска развија у тој замишљеној улози у монархији, кад она нема читаво становништво Угарске за собом! Мисле-ли у Будимпешти да тога не знају у Бечу? Данас јавно мњење у Аустрији, особито у Бечу, без разлике народности и странака је н а ј о д л у ч н и ј е против данашњег р е ж и м а у Угарској. Данашњи режим у Угарској, осим семитских либерала, нема човека за собом у Аустрији. Нема сумње да ће се у Бечу против милениумске светковине реагирати.

Народности баш са гледишта патриотизма, морају осудити све оно што је са милениумом уперено против нарави становништва Угарске. Ово би била тема која би се дала на широко развити. Ал' народности — као што већ рекосмо — нису у положају да могу своје становништво према милениумској светковини у пуном обиму означити. Доста је кад се каже: да ће немађарске народности бити пасивни гледаоци милениумске светковине, за коју се не могу одушевити, јер је оштрица против њих наперена, ал' ће се народности тешити, да мора наступити време, када ће немађарске народности моћи светковати п р а в у равноправност у нашој заједничкој отаџбини, и та светковина имаће и за Угарску и за монархију и за Европу већег значаја него предстојећа миленијска светковина.

Нови Сад, 15. априла 1896

У данашњем броју нашега листа доносимо **одговор министра-председника Банфија** на интерпелацију посланика Шоме Вишонтаја, у ствари наше народно-црквене автономије.

Министар-председник није се задовољио само с тим, што је на интерпелацију одговорио, него се упустио и у навађање разлога, зашто се не може ове године допустити састанак нашег народно-црквеног сабора, а за тим је прешао да полемише са српским листовима, па се осврнуо и на оно, што је у „Бранику“ писано у погледу сазива сабора.

Ово је сасвим необична појава, да министар у сабору полемише са српским листовима, али нама је мило, што из тога бар то видимо, да се у председништву министарства чита и прати, што српски листови о нашим стварима пишу. Међутим није нужно нашим читаоцима да кажемо, да је министар председник на погрешном путу, и да ни близу не стоји ствар онако, као што је он у своме говору навео. Ми смо толико пута у нашем листу противно томе доказали.

Политички преглед.

— **Угарски сабор.** У седници заст. куће од 12. (24.) о. м. после краће дебате о д б и ј е н ј е Ходошијев предлог, да се министру Фејерварију изрази негодовање због познате официрске заповести. Исто тако је одбијен и слични предлог Олаијев. — Затим је министар-председник одговорио на Вишонтаијеву интерпелацију у ствари српске конференције, а министар Данијел одговорио је опет на интерпелацију заст. Варадија о претплатним картама за изложбу. —

Г о р њ и Д о м имао је у суботу 13. (25.) о. м. доста бурну седницу. На дневном реду беше: з а к. п р е д л о г о м и л е н и у м у. У Горњем Дому тај предлог није примљен без дебате, као у заступничкој кући, јер је барон Десидерије П р о н а ј и устао и повикао: „Господине председниче! Позивам се на кућевни ред и молим за реч!“ Пронаји је за тим говорио, како је Мађарима тешко, што краљ неће бити на свечаној заједничкој седници обе куће уг. сабора. Угарска, вели Пронаји, може се из тога поучити, да се у њеним одношајима ништа није променило, и да су ти одношаји сасвим онаки, као и у последњим столећима, за којих се ова земља могла одржати само у борби против оне стране, са које је имала права да се нада најјачој потпори.

Цела кућа се на те речи узбунила, а са свију страна стадоше викати: Elál! Барон П р о н а ј и се не даде збунити, већ настави свој говор, који заврши Мадачевим речима: „Бори се и уздај се!“

Пошто је министар-председник барон Б а н ф и одговорио Пронаију, председник С л а в и прогласи уз неколико свечаних речи, да је зак. предлог о милениуму примљен.

— **Француска.** Тешке политичке прилике владају сад у републици, која сад чека ново министарство. Буржоа је направио дар-мар, па се сад повукао, а председнику Фору је оставио тешку бригу, да нађе човека, који ће се смети примити тешког задатка, да у садањим приликама прими састав кабинета. Радикали су вешто знали удесити своје рачуне, тако да је за сад могуће само какав радикални кабинет. Хоће-ли тај кабинет саставити Гобле, Брисон, Мелин или пак Саријен, то је за сад још питање, које се у скоро мора решити. Свакако склоп кабинета иде тешко, што је сасвим појмљиво у данашњим приликама републике.

Српска автономија пред угарским сабором.

Новосадски посланик Шома В и ш о н т а ј и интерпелисао је у једној од пређашњих седница угарског сабора министра-председника барона Банфија у ствари српске конференције, што је одржана у Будимпешти 14. (26.) марта о. г. Вишонтаји је између осталог питао, зашто Банфи није на ту конференцију позвао и представнике српске радикалне странке.

На ту интерпелацију одговорио је министар-председник Банфи у седници од 12. (24.) о. м. Министар-председник је на питање, зашто није и радикална странка заступљена била на конференцији, одговорио, да је позвао оне, чије је мишлење хтео да чује, а на то држи, да је имао право.

Затим министар-председник наставља овако:

Али како је реч о српском црквеном животу, о сазиву српског црквенога сабора и о саветовању у том погледу, нека ми је дозвољено да с обзиром на то споменем још неке ствари. (Чујмо!).

Није ми ово прва прилика да кажем, како влади у опште није пријатно то, што се српски црквени сабор онако, као што то наређују црквени прописи и превишња краљевска одлука, не може сазвати кад треба, од три до три године, шта више то је врло незгодно, јер врло важна значајна питања чекају на решење, па како се не могу држати сабори, остају та питања нерешена, због чега је више пута дошло до контроверзије, где влада или на своју одговорност мора да поступи или мора да изиште решење крунино, а све у интересу српског црквеног живота и поглавито у интересу осигурања иметка.

Но пређашње владе с обзиром на то, што је сабор више пута осујећен, уздржавале се да Његовом Величанству — јер и у смислу устројства ипак је потребна дозвола Његовог Величанства за сазив сабора, ма да се овај има састајати од три до три године — у том погледу поднесу представку, но нису се устручавале онако, као што сам то недавно имао прилике да читам у једном српском листу, у „Бранику“, да су владе у таким питањима нашле за добро Његовом Величанству и не подносити представку, већ да пред краљем затаје ствар; владе су баш противно чиниле тако, да представку патријархову у оригиналу са образложењем подносе Његовом Величанству, а влада, наравно, подноси и своје мишљење и становиште, те на основу тога измољава односно решење Његовог Величанства.

И прошле године је српски патријарх према својој дужности молио владу, да учини што треба за сазив сабора. Али влада с обзиром на ту околност, да онда више од 97.000 фор. није било враћено народним фондовима, није нашла за образложено да дозволу сабора предложи Његовом Величанству, ш т а в и ш е п р е д л о ж и л а ј е д а Њ е г о в о В е л и ч а н с т в о н е д о з в о л и о д р ж а њ е с а б о р а у г о д. 1895. (Немир на крајњој левици. Вика: Треба закон одржати!), јер је влада мислила да није могуће дозволити, да се осим оних 97.000 фор. на саборске трошкове из народних фондова изда још 82.000 фор., у колико би одржање сабора од прилике толико стало, јер влада није вољна примити одговорност за то, да се из народних фондова само за дневнице толика свота уз несигурно враћање извуче. Јер ваља ми опазити, да се у 1868. од када се држе сабори, увек из народних фондова — по мом мишљењу неоправдано — плаћају саборски трошкови и влада држи да није могуће дозволити да та свота још више порасти. Осим тога влада с тога није нашла да је образложен сазив сабора, што оне уредбе, о којима сабор треба да решава, нису биле ни готове услед противности и диференција у српском црквеном животу. И ове је године српски патријарх п р е м а с в о м е п р а в у и дужности, што проистиче из закона и патријархова положаја, умолио владу ради сазива сабора ове године. Министар-председник, у чији делокруг спадају ове ствари у смислу наредбе од 14. маја 1875., саслушавши хрватског бана и угарског министра богочасти, поднео је представку Његовом Величанству те је предложио, д а Њ е г о в о В е л и ч а н с т в о с а б о р з а 1896. г о д и н у и с т о т а к о н е д о з в о л и, а то с тога, што још увек има 85.000 фор. извађених из нар. фондова и још увек нису готови они нацрти и уредбе, које би ваљало спремити за расправу на сабору, дакле нема на расположењу строго узевши готова материјала за решавање. Његово Величанство, узевши у обзир владину представку, тако је решило, да се ни 1896. године не држи српски народно-црквени сабор, али већ сада је благоизволело решити, да се у своје време поднесе представка за сазив сабора у години 1897. А нарочито је краљ наредио, да се изврше претходни послови, што су потребни за установљење дефинитивног устава.

То значи да је владар вољан дозволити за 1897. годину сабор, који је искан за 1896., али је уједно упутио владу, да учини потребне кораке за израду претходних елабората, што су потребни за стварање дефинитивне организације. У том смислу сам ја известио српског патријарха, у том смислу упутио сам саборски одбор, да изврши потребне припреме.

се Сава, па се није дало од воде на лицу мјеста у шумама извидјети, што је Ореј у тужби казивао. Ореј је мислио, да ће бити одликован и обдарен, што се заузимао за ерар и за правду; а мјесто тога зебао је сада за се и за своју породицу, те је тога ради молио за премјештење у други генералат. Једино је помогао сељацима из сријемских подунавских кумпанија, јер више нијесу усред зиме ишли у моровићске и штрошиначке шуме, да с а м и с и ј е к у д р в а и г р а ђ у з а ч и т а в у в а р а д и н с к у р е г е м е н т у и з а к о р д у н.

Официри су мрзили на Лончаревића, што је у Митровици по крај Саве подигао „башту“ за шетњу и у њој павиљон, а све о трошку њихову, па су се радовали што га Ореј одважно прогони. Тек „катанска буна“, која је у Иригу и у Руми скована, а прешла је кордун код Кленка да удари на Шабац, донијела је Лончаревићу привремено пензију и истрагу; но за тијем оде за заповједника тврђаве у Куфштајн, али на брзо буде са свијем бачен у мир.

За њим дође у Митровицу пуковник Растић, који је такођер Ореља гонио, али је он и њега цару тужио. За вријеме непрекидне истраге вратише Ореља у старобановачку кумпанију, да је ближе куће своје и тако да му се живот олакша; али је он и отален подјаривао због својих тужаба, па онда није чудо што је стигла озго заповијест: да се Ореј ради досађивања највишим властима до свршетка истраге интернира у Варадину. Ту је он провео 15 мјесеци и 9 дана, а смио се само са штопским профозом прошетати до каменичке пиваре; да је његова тужба била олака и неоправдана, били би они њега од прве друкчије склептали.

Не би он ипак био тако брзо ослободио се пратиоца свога и Варадина, да није букнула буна у Бечу, а мало за тијем и у Војничкој Крајини. Овдје се она показала у прогањању официра. Наравно да се и пуковник Растић бранио од те анархије, па је повукао за собом све Клименте и Шокце против Срба, који у велике радише за „Војводу“ и „Војводовину“. Не зна се којим поводом поче капетан и авдитор Радосављевић са пребјеглим кнежевским секретаром Живановићем да квари Растићеве рачуне, али махом појурише Срби из митровачке и лађарачке кумпаније с оружјем против Климената и Шокаца. Да не би дошло до грађанскога рата, хтједе Растић с топовима да заплаши Србе. но баш то изазва митровачке Србе те заузеше топове и смјестише их пред Растићевим станом, па пуцаху из њих на пивару, којом је приликом и пивар погинуо.

Радосављевић и Живановић сазваше међу тијем скупштину у Митровици, те је осим осталога договорено, да се иште нека се Ореј пусти из притвора, а да се замоли и патријарх Рајачић да би се и он заузео за њ код командирендра Храбовскога. И тако 9. маја буде Ореј пуштен; а управо тај дан десио се у Варадину и његов знанац и камарат Тодор Боснић, те ће оба и без ручка (ужине) заједно кренути се из Варадина, прем да је било подне давно превалило. Уједно је регементи стигла заповијед, да Ореј оде на своје пређашње мјесто у Старим Бановцима. гдје је попримио и управу кумпаније, будући да су официри — како већ чусмо — растјерани, а том згодом њеки су и злостављени. Само Бига остао је тобоже болести ради, а оне друге пребаци Радосављевић заједно са Растићем на српску страну, само да умакну у другу регементу читави испред разјаренога народа.

Но у скупштини која је држана 15. (27.) маја 1848. у Митровици, изабран је Д и м и т р и ј е О р е ј, у п р а в н и с т р а ж м е ш т а р, з а п о с л а н и к а у х р в.-с л а в.-д а л м. с а б о р у, који ће се отворити у Загребу 5. јунија те године. Да га не би путем нико бантовао, дигао је пашуш („пасош“) у Варадину „Von dem im Königreiche S l a v o n i e n und H e r z o g t h u m e S y r m i e n von Seiner Oesterreichisch-Kaiserlich-Königlich Apostolischen Majestät aufgestellten Gränz-General-Commando“. О свом раду у Загребу начинио је Ореј „Биљежник“, који је И. К. С о п р о н у „Semliner W o c h e n b l a t t“-у исцрпао (за годину 1892.); а и представка „На преузвишеног господина бана и на славни сабор“ од 6. јулија 1848. његово је дјело, јер се потписао као „з а с т у п н и к (посланик) п е т р о в а р а д и н с к е р е г е м е н т е и с а ч и н и т е л ъ“. Ко је с Ореј ем само једном говорио, вјероваће да је он саставио ту представку, јер оним одважним тоном кадар је само онај човјек подупирати жеље „заступника н а р о д а г р а н и ч а р с к о г“, исказане у „о п е р а т у“ сабору поднесеном, који је од главе до пете чист као сунце, и уза то презире улизивањем и кривдом стечена достојанства и благо овога свијета. „У т о м су (операту) наше и наших комитената жеље јасно изражене, и ми молимо, да би се тај операт претресао, и кроз једну депутацију из наше средине премилостивом цару и краљу на потврђење послао, која ће нам и одговор донијети: и ако се наше праведне жеље не испуне о н д а ћ е м о з н а т и ш т а ћ е м о р а д и т и, д а б и с е п а к л е н е с и с т е м е о с л о б о д и л и, и д о к а з а ћ е м о з а и с т а ц и ј е л о ј Е в р о п и, д а с м о и м и з а р е ф о р м у д о з р е л и, и д а с е б и н е д а м о м а л е н к о с т и м а о ч и з а л и ј е п и т и“. Из Загреба искао је Ореј новаца на рачун саборских трошкова, али му их регемента није дала; тек кад се вратио, поднио је рачун, у коме је тражио у име путнога трошка из Старих Бановаца у Загреб и натраг, и што је пропустио 35 дана тамо, 120 фор. и 52 нов. у сребру.

Ореј се вратио натраг заједно с патријархом и с Боснићем, но у Митровици је заустави се, да се власти својој пријави; а речени рачун потписао је у Карловцима као „член економическог одјеленија,“ јер „од 1. августа 1848. у шљедству заповијести славне регементе од 14. (2) августа т. г. X Нр. 1361 у Карловцима код високославног главног одбора народа српског гдје службу отиравља, плаћу примати има.“

Ореј је добио „Објављеније,“ да „поради народних дјела путује и сијено за потребу народну набављати има,“ али је већ прво сијено у Карловцима „велико негодованије међу членовима економ. одјеленија проузроковало, из узрока тог што је сијено сад кошено и још је сирово, и већ трава оматорила, коју марва чрез горчину не ће употребљавати, а друго сам коров.“ Послије је стизало у своје вријеме кошено сијено, чим не налазимо међу списима оваких порука; но око Саса куповано је оно лоше сијено, а така трава расте тамо.

(Наставиће се).

Сматрао сам за потребно, пошт. Доме, то овом приликом казати с тога, јер нарочито српски листови данас доносе сасвим неистините гласове, можда из политичких намера, а можда услед борбе између разних црквених странака; хтео сам да обавестим заст. кућу о томе како ствар стоји, да влади нити је намера нити јој је у интересу, да једнако онемогућава одржање сабора, није јој цел ни интерес да сужава српски црквени живот, напротив влада се годинама трудила, да се једном реши ова ствар, што се провлачи од 1868. године, и да једанпут створи организациона правила, рецимо: устав српске цркве. Није влада, него су баш фактори у српској цркви, који имају различни интерес и правац, криви, што влада сад већ, бар од кад ја управљам стварима, иде за тим, да то неуређено стање престане и да се српски црквени живот једном за свагда среди.

Кад сам већ говорио и о томе, да поједини листови тенденциозно доносе неосноване вести, да оптужују владу како притискује српски црквени живот, како сужава њихов устав и автономију, хоћу да пређем још на једно питање. У најновије доба упражњена је вршачка владичанска столица, те је тамо српски патријарх, по праву, које му припада, послао мандатара. Влада је у смислу одредбе Declaratorium illyricum-а такође поднела представку Његовом Величанству краљу и Његово Величанство је на ту владичанску столицу именовало администратора. На то су поједини српски листови, а можда без изузетка сви српски листови писали, да је то опет повреда српског црквеног живота и канона, јер за администратора има право Његово Величанство именовати само епископа. Влада је према томе имала противно становиште, учинила је предлог Његовом Величанству краљу, и овај је именовао архимандрита Гаврила Змејановића, који сада као администратор седи на вршачкој столици, све донде док се ова путем избора не попуни.

На супрот оним тврдњама, да је влада и овде прекорачила свој делокруг и повредила канонско право, ваља да кажем, да су, сасвим противно оним тврдњама, још 1732. Павле Ненадовић, обичан калуђер, у Горњој Крајини, 1768. архимандрит Вићентије Поповић у будимској дијецези, 1749. Данило Јакшић, архимандрит у Гомирју, у горњо-карловачкој епархији били именовани за администраторе, од 1768. г. пак до 1772. били су администратори Алексије Гавриловић, обичан калуђер из Врдника, у горњокарловачкој, 1797. архимандрит у Гомирју Јован Милојевић такође у горњо-карловачкој дијецези, а Арсеније Стојковић као грчетешки архимандрит је 8 година, Герман Анђелић пак 4 године администрирао бачко владичанство.

Тим сам опет овом приликом хтео да покажем, да не узмете све тужбе против владе, што излазе у појединим српским листовима, као такове, које су оправдане. Не стоје те тужбе, јер факта, податци доказују, да су у пређашња времена слична распоређења чињена и на основу тога с потпуним правом влада је могла поступити према правилима, установљеним у Декларатории, поступила је, али тим није повредила српску автономију. У осталом, као што рекох, влади у опште и није у интересу одржање те провизорије, на против влада свом снагом наваљује на то, да се то питање коначно доведе у ред, те да се створи здрав организам и стање, да престане она несретна борба у самој цркви, и оне противности, што постоје између српске цркве и мађарске владе.

Молим поштовани Дом, да прими на знање овај мој предлог.

Шома **Вишонтаји** држи, да то, што је министар говорио, није одговор на његова питања. Српска црквена конференција је прошла сасвим без успеха, а углед министра-председника и мађарска државна идеја изиђоше тешко оштећени из те конференције. Министар-председник је одмах у почетку конференције изјавио, да у питању српске цркве није обавештен као што би требало. Није се усудио, да изнесе пред конференцију онај статут, што га је спремио. Једини резултат конференције је, што је поред румунског питања постало и српско, што доказују они жестоки чланци, што су после конференције изишли у српским листовима. Чудно је, да министар председник овде говори с највећим поштовањем о српским патријарху, а овамо су у штампи, што стоји близу влади, а нарочито у познатом „панчевачком писму“, подизане против патријарха највеће оптужбе. Сви знаци говоре за то, да министар, сазивајући конференцију није имао другу намеру, него да покуша, како би се могла са Србима учинити погодба, као што је она са Сасима. Не прима министров одговор на знање.

Министар-председник барон **Банфи**: Већ сам изјавио, да су вести српских и неких мађарских листова о сукобу између владе и патријарха измишљене. С каквим се правом сада г. посланик позива на то, да је са полузваничне стране патријарх сумњичен? Што се тиче успеха конференције, он није изостао Позвана господа су била тако добра, па су се врло објективно, мирно и без зазора изјаснили, те сам према том могао сазнати назоре појединих фактора. Ја нисам хтео тој конференцији никакав нацрт, елаборат или статут да поднесем, нити сам га поднео. Г. посланик је у заблуди, кад тврди, да смо начинили српско питање, напротив ми идемо за тим, да српско питање доведемо у ред у колико се може довести у ред, и да се изгладе противности у црквеном животу.

Шома **Вишонтаји** (на десници вичу: Доста! Заст. **Кубињи**: Та ви нисте Србин!) примећује, да је Банфи у једном полузваничном коминике-у казао, шта је хтео с конференцијом.

Одговор министра-председника Банфија примљен је после тога на знање.

Позив на претплату.

Крајем прошлога месеца истекла је претплата свима оним нашим претплатницима, који су се до краја марта на „Браник“ претплатили.

Овим умољавамо исте наше претплатнике, да претплату благовремено понове, како уредно разашиљање листа не би запињало.

Ми ћемо у овој другој четврти, поред осталих занимљивих ствари, донети опис путовања дра Михаила Полита-Десанчића. Та су путовања била по целој Европи, и биће, нема сумње, врло поучна и јако занимљива.

Претплатна је цена „Бранику“:
На годину . . . . 12 фор. или 30 дин.
На по године. . . . 6 фор. или 15 дин.
На четврт године . . 3 фор. или $7^1/_2$ дин.

А може се претплатити и месечно. Месечно стаје „Браник“ 1 фор. или $2^1/_2$ дин.

Претплата се шаље поштанском упутницом на Администрацију „Браника“.

У Новом Саду, 2. (14.) априла 1896.

Издаватељство и уредништво „Браника“.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 15. априла 1896.

— **Архидијецеза карловачка**. По Шематизму, што га је издала архидијецезална конзисторија, за год. 1895., има у архидијецези свега: цркава 154, капела 21; парохија I класе 12, II кл. 18, III кл. 9, IV кл. 26, V кл. 29, VI кл. 44 (свега 138 парохија). Пароха има 99, администратора парохије 35, систематизованих помоћника 4, протопрезвитератских помоћника 3, личних помоћника 9. (Свега свештеника парохијских 150.).

Црквених општина има 124, филијала 60: домова 28.861; брачних парова 36.189; душа; мушких: 86.841, женских 84.959; свега 171.800. За школу способне деце 18.196. Од 1892—1895. умрли су: 1 окр. протопресвитер, 1 протојереј и администратор протопрезвитерата, 1 протојереј-парох, 8 пароха и 1 администратор парохије, од мирског свештенства, а од монашког: 1 протосинђел и 5 јеромонаха. —

По годинама рођења и рукоположења најстарији је у архидијецези у мирском свештенству: умировљени бивши парох у Буђановци јереј Димитрије Малетић; рођен 1805, рукоположен 1833 г. Од активних пароха најстарији је и по рођењу и по рукоположењу: парох румски јереј Василије Крстић; рођен је 1820, рукоположен 1845 г. —

Шесет и преко шесет година старих свештеника активних има 21. Умировљених свештеника има 4.)

— **Стечајни испит**. У претпрошли четвртак одржан је у Ср. Карловцима писмени, а у петак усмени стечајни испит са кандидатима за получење парохија. Кандидати су били: Лука Д. Мишић, Никола Пујаковић, Милош Узелац Милош Поповић, Стеван Обрадовић и Јован Латинкић. Тројица од ових су испит положили, а тројица нису.

— **Нов ректор београдске богословије**. Архимандрит Фирмилијан скинут је са ректорства београдске богословије те је на његово место српска влада и ставила уредника „Мира“, протосинђела Виктора. Будући је српска влада извршила ову промену без знања и одобрења митрополита Михајла, то је протосинђел Виктор то наименовање одбио.

— **Српска свадба у Цариграду**. У Цариграду се венчао г. Никодије Сп. Савић, уредник „Цариградскога Гласника“ са гђицом Љубицом, ћерком Ф. Бернића, подузимача из Цариграда.

— **Беседу са позоришном представом**, певањем и игранком, приређује Вуковарска српска омладина уз суделовање куковарског срп. пев. друштва „Јавор“ у корист истог у недељу 21. априла (3. маја) 1896. у просторијама код „Лава“ I. део. 1. *** „Полка“, пева мешовити збор срп. пев. друштва „Јавор“. 2. Т. Остојић: „Смеса нар. песама“, пева мешовити збор срп. пев. друштва „Јавор.“ 3. „Избирачица“. Шаљива игра у 3 чина с певањем, написао Коста Трифковић. II. део: игранка.

Новости са стране.

— **Двобој министра Фејервварија** Док се у Немачкој баш сада ради из све снаге против двобоја, дотле код нас деле мегдане баш они, који би по свом положају били позвани, да дају лен пример за искорењавање тог средњевековног зла. „Јунак дана“ беше ономад уг. домобрански министар барон Геза Фејервари, којега је изазвао на двобој оцозициони посланик Бела Бернат с тога, што му је министар на неко његово питање мало опорије одговорио. Двобој је извршен под тешким условима најпре на пиштоље, па кад нико није погођен, продужен је на сабље. Бернат је добио доста јак ударац по глави, те је одмах испустио сабљу и пао у несвест. — Фејервари је опет изазвао на двобој уредника „Н. Ујшага“, Корбуљија, што га је овај жестоко напао у свом листу. (В. телеграм.)

— **Димитрије Папакоста ухваћен**. Јавили смо пре неколико дана да је злогласни Димитрије Папакоста са још два друга утекао из казнионске болнице у Будимпешти и да се од то доба траже. Сад су сва ова три препредена бегунца ухваћена у Солноку у једној кућици на Тиси, где су свратили, да се мало поткрепе, па да кашње украду на Тиси чамац и онда на истом Тисом и Дунавом у Србију отплове и својим гониоцима умакну. Уједно се дознало, да су бегунци пут од Будимпеште до Солнока у друштву и то пешице и по мраку прелазили и да су читавог пута гладовали, јер су се на своме путу од света крили, те нису ни у какво место свраћати смели, само да их не упознају и не ухвате. При себи нису имали више новаца од 5 ф. а да су са овим снабдевени били бог зна би-ли их и ухватили. У поменутој крчми су на бегунце натрапали оружници и кад их исти питаху да се леготимирају, Папакоста и Казар умакну из крчме на улицу и даду се у бегство а Шајбера одма још у крчми ухапсе. Оружници се сад даду у потеру за Папакостом и Казаром и после дужег гоњења пође им за руком да и ова два злочинца после жестоког опирања ухвате, свежу и у тамошњи апс отерају, одакле су их већ под оружаном пратњом и у Будимпешту дотерали.

— **Страни новинари и крунисање руског цара у Москви**. Како се из Петрограда јавља, досада је тамо стигло до 100 новинара из иноземства, који ће суделовати на крунисању руског цара у Москви. Пошто још неки новинари из иноземства стигну у Петроград, отпутоваће сви на сепаратном железничком влаку у Москву на крунисање, где ће имати на свима свечаностима приступа. По свршеном крунисању отићиће сви новинари у Нижни-Новгород и посетити тамошњу међународну изложбу а и руски новинари ће их тамо свечано дочекати.

— **Колико има адвоката у Будимпешти**. На територији угарске престонице радило је прошле године 1048 адвоката и поред њих још 602 полуадвоката! Из ових се бројева јасно види, да се у нашој отаџбини богме доста њих воле свађати, кад се могу отуд да хране толики адвокати. Ако је тако велики број адвоката благослов, онда би Угарска била заиста благословена земља, само смешно изгледа, што у целој доњој Аустрији, есапећи и престолницу јој Беч, који је више него двапут већи од Будимпеште, нема свега толико адвоката колико у самој Будимпешти.

— **Барон Хирш — умрло**. Познати чивутски меценат, барон Мориц Хирш, умрло је од капље у понедељак на свом добру Ст. Ђали у Угарској. Хирш је био веома богат, а обогатио се градећи железнице у Турској и посредујући при склапању турских зајмова. Турска је јако оштећена Хиршовим железницама, јер скоро сав приход њихов текао је у џеп тог чивутског Креза, који је на испомагање Чивута употребљавао знатне своте лако стечених прихода својих. У најновије доба, кад је Русија отказала гостопримство Чивутима својим, барон Хирш је купио много земље у јужноамериканској републици Аргентини, и тамо населио изгнате Чивуте, али ови се мало по мало оданде разбегоше, јер им тамо није годило, пошто није међу њима било других народа, од чије муке би лако могли живети. Његова дарежљивост потицала је више из сујете, да се о њему говори, него из чистог осећаја човекољубивости

— **Пророчица у Паризу**. Гђца Куедон, која вали да се разговара са арханђелом Гаврилом, и која је својим „пророштвима“ узбунила цео Париз, почиње већ да губи глас „француске Питије“. Већ више пута је насела са својим пророцањем, а пре неки дан поднео је научењак др. Хак извештај ученом друштву о својим посматрањима, што их је вршио на гђци Куедоновој. Др. Хак вели, да Куедонова није хистерична, него обична варалица која залуђује лаковеран свет. Доктор међутим мисли, да гђца Куедонова стоји на прагу лудила, и ако њена околина не буде пазила на њу, може да је снађе та болест. Но има опет стручњака који тврде, противно Хаку, да је Куедонова заиста у неком заносу, тако да многи још верују у „пророштва“ ове интересантне женске. Кад је свет у образованом Паризу тако лаковеран, онда се није чудити сујеверју нашег народа, који слуша врачаре.

— **Опет земљотрес у Љубљани**. Из Љубљане јављају, да се прошле недеље ноћу око пола три сата осетио земљотрес, који је трајао један секунд, али је поплашио тамошње становништво, јер су се и зидови распадали.

НОВИЈЕ.

Београд, 14. априла. Сазват је митинг, на коме ће се решити, да се демонструје против мађарског милениума.

Париз, 14. априла. Бугарски кнез Фердинанд је јуче посетио председника републике Фора у Елисејској палати. Кола кнежева пратио је један ескадрон оклопника, а при улазу у палату одала му стража почаст. Кнез је носио велики крст почасне легије, којим га је Фор одликовао. Председник Фор је вратио посету кнезу Фердинанду. Кнез је Фора одликовао великим крстом бугарског Александрова реда у бриљантима. — Саријен је рекао председнику Фору, да се ситуација може решити само тако, ако на владу дође помирљив кабинет с напредним програмом. Саријен је изјавио, да ће сутра казати, хоће-ли се моћи примити састава кабинета.

Берлин, 14. априла. Како неки листови уверавају, државни канцелар принц Хохенлое хоће да одступи.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника.“

Будимпешта, 15. априла. Данас је заступничка кућа почела апропријациону дебату. Известилац Хегедиш констатује у кратко, да се прорачун слаже са закључцима заст. куће. Препоручује, да се цео прорачун одобри. — Гроф Алберт Апоњи изјављује, да је општи положај у Угарској тежак и задаје бриге, али се непоколебиво нада, да ће народ победоносно прећи кризу. Затим говори о спољном положају и вели, да се утицај наше монархије из дана у дан смањава; погрешка је у нашој источној политици, коју терамо од 1878. г. амо. Апоњи по том прелази на држање краљевине Србије према мађарском милениуму. Пита министра-председника, шта су према таком држању Србије учинили и шта ће чинити влада и министарство спољних послова. Говорећи о унутрашњем положају набраја махне његове. Не прима прорачун.

Будимпешта, 15. априла. Јуче је стигао овамо румунски краљевски пар. Посетио је изложбу, где га је дочекао и поздравио управитељ Шмит. Краљ и краљица су ишли по изложби. Гледали су и велику слику Мункачијеву „Ecce homo!“ Високи гости отпутовали су после подне у Букурешт. — Јуче је стигао овамо један део коњаничке гарде, слугу, дворских кочија и дворске коњушнице. — Јуче после подне одржан је народни збор, што га је сазвао Фрања Кошут ради самосталног угарског земљишта за ђутрук. На збору беше до 5000 људи. Донесена је резолуција. Више стотина радника је затим ишло кроз улице, певајући Марсељезу, али их полиција растера. Четири радника је ухапшено.

Чонград, 15. априла. Овде су присталице владине странке одржале збор, на ком су протестовали против мађарске пучке странке и против рада грофа Фердинанда Зичија. Искали су да се укину црквена добра. (Гле, куда циљају владиновачко чивутске „хазафије!“ — Ур. „Бр.“)

Беч, 15. априла. За време данашњих општих аудијенција примио је цар изабраног градоначеоника бечког, дра Карла Луегера. — Угарски домобрански министар барон Фејервари био је јуче на аудијенцији код краља. Министар се вратио у Будимпешту, где ће данас имати двобој са уредником „Немзети Ујшага“, Корбулијем.

Београд 15. априла. Владини кругови изјављују, да је неистинита вест о министарској кризи.

Париз, 15. априла. Саријен је изјавио председнику републике Фору, да се не може примити мисије за састав министарског кабинета.

Трговина.

Нови Сад, 15. (27.) априла 1896.

Јуче и данас била је наша пијаца слабо посећена. Довоз је незнатан и то што се довезе с натегом се продаје. Кукуруза се највише довезло и цена се за 10 нов. побољшала Остали артикли остали су при старим цепама.

Тако се плаћало:

Шеница прва роба ф. 6.50; средња ф. 6 20—6.30. Наполица ф. 5 80—6 —. Кукуруз прва роба ф. 3.60, средња ф. 3.40—3.50. Чинквантин ф. 3.70—3.80. Зоб се није ни зрна довезло, тако и јечам. Цена је остала пређашња. Пасуљ бели ф. 7, жути ф. 6. Све од 100 кила

—

Течај вредности новаца на берзи у Будим-Пешти 15. (27.) априла 1896.

Ц. кр. дукати (нови)	5 ф. 69 н.
„ „ „ (стари)	5 ф. 67 н.
Дукати од 20 франака	9 ф. 55 н.

✝

Наш драги

Јован Ст. Бошковић

бивши инспектор министарства нар привреде

преселио се у вечност 3. о. м., а сахрањен је другог дана уз велико учешће његових и наших пријатеља и познаника из свију редова београдског чиновништва и грађанства

Свима, који нам у овој тужној прилици својим присуством на опелу или путем телеграфа и писама из Србије и са стране изјавише своје сажаљење, изјављујемо овим нашу дубоку захвалност. Нарочито дужни смо благодарност високо-преосвећеном господину митрополиту Михаилу, који је из почасти многодејствовао при опелу.

Исто тако топло благодаримо Београдској Задрузи за међусобно помагање и штедњу, која је нашем непрежаљеном покојнику а њеном некадањем управнику учинила особиту почаст тиме, што му је са свима својим члановима управе и чиновницима свечано била на пратњи, и осим тога наредила је, да се од њезине стране за спомен покојнику учини Дому сиротне деце у Београду прилог од 500 динара који ће се прилог уписати на његово име као добротвора.

На то још много благодаримо садањем управнику Београдске Задруге, г. Кости Таушановићу, који се у име Задруге последњи пут са покојником опростио беседом, у којој је изнео покојникове лепе особине као просвећеног Србина и јавног трудбеника и његове заслуге за овај угледни новчани завод.

Такође дужни смо захвалити и г. г. чиновницима министарства народне привреде, који су својим присуством на опелу и положеним венцима на гробу одали свом добром упокојеном другу последњу почаст и пошту.

Београд, 8. априла 1896.

Ожалошћени:

удова покојникова **Зорка**, родитељи **Стојан и Љубица Бошковић**, брат **Мата С. Бошковић**, таст и таша **Љубомир и Александра Стефановић**.

ОГЛАСИ.

М. Ш. О. бр. 17. ex 1896.

СТЕЧАЈ.

На смрћу учитеља М. Д. Дејановића упражњено учитељско место расписује се овим стечај.

С овим местом скопчана су ова берива: 210 фор. у име плате; 91 фор. у име свог и школског огрева; 20 фор. за пофторну школу; 10 фор. 50 нов. у име чишћења школе; 10 фор. у име паушала и 20 ланаца (á 2.200 □⁰) оранице, на коју политичка општина порез и еквиваленат плаћа, уз то слободан стан с баштом.

Дужности су прописане школском уредбом и наредбама, осим тога дужан ће бити изабрани и у цркви појати. Настављаће децу у оном разреду, који му школски одбор, на предлог месног учитељског збора, додели. Компетовати могу само они, који, уз стручно оспособљење искажу и оспособљење из мађарског језика. Поред једнаке квалификације узеће се у обзир вештина у погледу музикалног знања.

Молбе и сведоџбе имају се слати на месни школски одбор. Рок стечају истиче за 6 недеља, рачунајући од дана првог увртшења овог. Изабрани наступиће своје звање тек 1. септембра о. г. по новом календару.

Из седнице школског одбора српске православне црквене општине, у **Молу**, 30. марта (11. априла) 1896.

Школски одбор.

130 1—3

РИЈЕДКА ПРИЛИКА за КАФЕЦИЈЕ.

Моју **„Трговачку кафану“** у Дољ. Тузли, на најживљем мјесту, продајем због слабости уз најбоље увјете заједно са точаринском дозволом и намјештајем. Потребно само 2—300 фор. готовине.

ПАЈКО МАРКОВИЋ
кафеција
Дољ. Тузла (Босна).

128 1—1

Јефтиног и сувог СВИЊСКОГ МЕСА

са Пфајферовог спахилука у Вишњевци може се добити у Новом Саду, у кући потписаног (темеринска улица број 15). Шунке, кармонадле, ребра и младо прасеће месо, килограм по 44 нов. Поруке са стране уважавају се само од 25 килограма па на више и то само онда, ако се уз поруку унапред пошаље 5 фор. у име капаре.

Јаков Кон,
чиновник у Пфајферовом спахилуку.

126 1—1

Дућан са стелажама

где је моја мешовита радња, коју распродајем, издајем под најам од 1. или 15. маја.

Војин Јовановић,
семенар. трговац.

113 2—3

ШИХТОВ ЧИСТИ САПУН

На коме је законом регистрована заштитна марка

врло је добро осушен,
изврсно пере,
најмање се троши приликом употребе,
гарантује се, да је чист и да рубљу и рукама не шкоди; у опште је најбољи од свију чистих сапуна.

Нико се неће кајати, ако учини с њиме покушај. 64 20—30

Може се добити у већини трговина на мало.

Част ми је јавити поштованом грађанству овде и у околини, да сам у Бечу изучила готовљење

женских хаљина,

те отварам салон, у коме ћу најмодерније и најукусније хаљине да готовим. Нарочито се препоручујем за готовљење веома лепих венчаних хаљина. За поштоване госпође и госпођице из околине, које не могу да дођу, довољно је, да ми пошаљу струк, који добро стоји и да означе тачно дужину сукње.

Цене умерене.

Трудићу се, да радом својим потпуно задовољим поштовано грађанство, с тога молим за многобројну посету.

У **Новом Саду**, месеца априла 1896.

Са одличним поштовањем

Зорка Аргировић,
Ханска улица број 6,
у кући г. Дусинга, на горњем спрату

127 1 2

Заштитна марка. 80 7—25

ФРАЊИНА РАКИЈА

(Franzbranntwein)

апотекара Вертеша

при употреби најбоље дејствује.

Једна боца 1 и 2 круне

Може се добити у свима апотекама и радњама са спецерајом и дрогуеријама.

Уједно се препоручују гласовити медицински специјалитети апотеке код орла, као: **др Хајфела пилуле за чишћење крви, др Хајфела есенција за стомак, банатски сок од биља, мехадијска течност за костобољу, инјекције и capsules vegetales**, који се могу добити у **Новоме Саду** код: Грозингера, апотекара и Јована Јасњића, трговца као и код **Лудвига Вертеша апотекара у Лугошу, број 461.**

Више буради

од 30, 36, 50 и једно од 150 акова особито капиталних и лепих има на продају. На сваком је бурету изрезан понеки лик из римске или грчке митологије, или лик православног светитеља. Има и мањих буради.

Упитати ваља код

Милорада Степанова
у Тителу.

120 2—2

БРЕЗОВИ БАЛЗАМ Дра ЛЕНЂЕЛА.

Биљни сок, што тече из брезовине, од вајкада је припознат као најизврсније **средство за улепшавање**. Овај балзам препариран по упутству изналазачеву, има чудно дејство. **Ако се у вече намаже њиме лице или други делови коже, сутра-дан се скоро неприметно скидају мале крљушти с коже, која тиме постане бела и њежна**, те нестаје с ње највише болести, као **крпе** (Leberflecken), **матерњаче, црвенила на носу саједака** (Mitesser) **и друге нечистоће**. Балзам чини кожу глатком и удаљује ране, боре и **даје белу младу боју лица**. — Цена једној боци с упутством за употребу 1 фор. 50 н.

Др. Ленђелов сапун од брезовине

је најбољи и најтрајнији сапун, за кожу **нарочито** препариран, **комад по 60 нов.** Добија се у свакој већој лекарници, у Будимпешти и у провинцији.

Главно стовариште: 434 17—24

у лекарници Јосифа Терека,
Будимпешта, Király utcza бр. 12.

СРПСКА БАНКА У ЗАГРЕБУ

АКЦИЈСКИ КАПИТАЛ 9,000.000 КРУНА.

ПРИМА НОВЧАНЕ УЛОГЕ

НА ШТЕДЊУ И ПРИПЛОД

ЗА КАМАТУ ОД 4% ЧИСТО.

(БЕЗ ИКАКВИХ ПОРЕЗА ИЛИ ОДБИТАКА).

Могу јој се слати и страни новци, које она под најповољнијим условима преобраћа у аустр. новац.

Осим тога Српска Банка ради све солидне банковне послове и извршује их тачно и брзо. 411 22—52

Препоручује и шаље на захтјев

свој илустровани цијеник сљедеће робе:

Петар Николић

Загреб

Илица број 7.

I. кат.

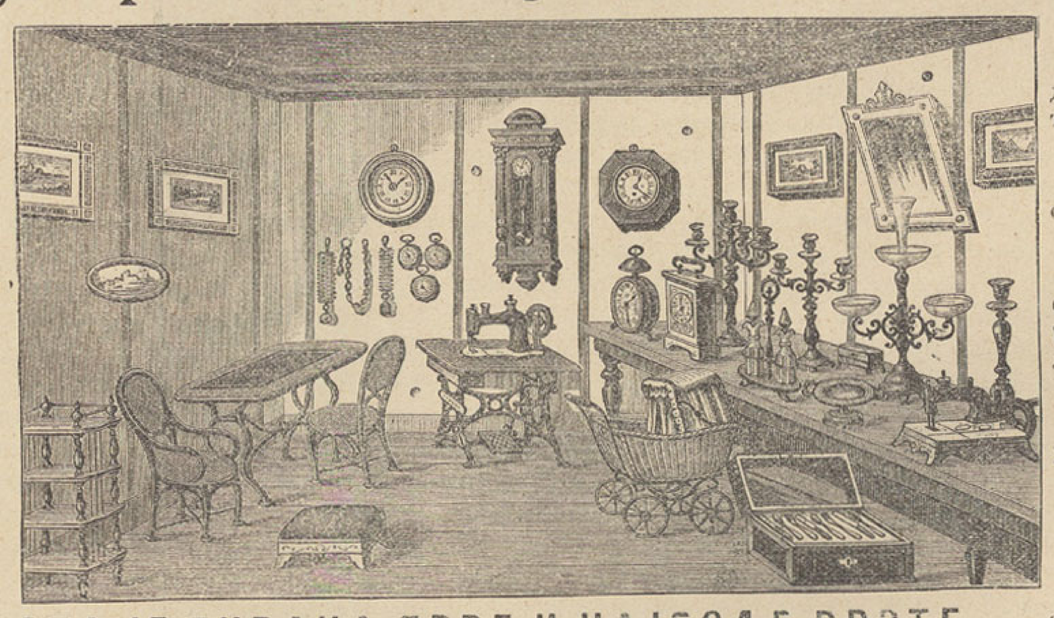

ПОКУЋСТВА:
(Möbel)
дрвеног, гвозденог и тапетиранг. Фотеља, столица и канабета.

ЈЕДАЛА
од кина сребра, које је правим сребром посребрено.

СЛИКА
српски — народни и историјски. Светих икона, кандила, крстова и цјеливаћих икона за цркву.

ОГЛЕДАЛА
у позлаћеним и дрвеним оквирима.

САТОВА
за зид и будилника,

Џепни сатова:
златни, сребрни и од туле за господу и госпође

Златни и сребрни ланаца за господу и госпође.

Колица за дјецу.

ШИВАЋИ СТРОЈЕВА
систем Сингер, Хове, Велер и Вилсон и најновије са округлим чунком (Ringschiff).

РОБА ЈЕ БИРАНА ПРВЕ И НАЈБОЉЕ ВРСТЕ

УЗ ГАРАНЦИЈУ!

цијена умјерена и стална.

роба се даје за готов новац

и мјесечну одплату.

394 20—52

Цијенике и прорачуне шаље бадава и франко

ПЕТАР НИКОЛИЋ, ЗАГРЕБ.

Власник и издавалац: Дружина Бранвка. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија Браће М. Поповића у Новом Саду.